

UiO : Universitetet i Oslo

Nøytral petroleumsskatt

Diderik Lund

professor emeritus

Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo

Presentasjon på webinar

Naturvernforbundet

8. april 2021

Prinsipper for norsk petroleumsskatt 2000 – 2020

- Lisenser er verdifulle, og staten
  - kunne ha prøvd å ta inn forventet nettoverdi gjennom auksjoner
  - prøver i stedet å ta denne verdien inn gjennom særskatt
- Særskatten forsøker å treffe nettoverdien, kalt grunnrente eller ressursrente (avkastning som overstiger minstekrav til avkastning for prosjekter med tilsvarende risiko)
- Skatt på nettoverdi er *nøytral*, det vil si:
  - Et prosjekt som er *lønnsomt* i fravær av særskatt, vil også være *lønnsomt* når det er underlagt særskatt
  - Et prosjekt som er *ulønnsomt* i fravær av særskatt, vil også være *ulønnsomt* når det er underlagt særskatt
- Nøytralitet gunstig når selskapene og staten har like interesser
- Klimaproblemet kan bety at interessene ikke lenger er like

Et mulig alternativ: Bruttoverdi som skattegrunnlag for særskatt?

- Tenkt eksempel: For hver 100 kroner investert skapes bruttoverdi 150 kroner, som gjennomsnitt for hele norsk sokkel
  - Kunne ha skattlagt hvert fat olje med (inntil) $1/3$ av bruttoverdien
  - Ville i gjennomsnitt ha redusert bruttoverdi fra 150 til 100, og dermed nettoverdi etter skatt til null
  - Problem: Noen prosjekter er mer lønnsomme, andre mindre
  - Dessuten, innenfor hvert prosjekt fins mindre lønnsomme ressurser
    - Selskapene velger hvor mange plattformer, brønner etc.
    - Skatt bør ikke hindre at alt lønnsomt blir utvunnet
  - Derfor: Ikke skatt på bruttoverdi; gi fradrag for kostnader

Mulig alternat.: Skattegrunnlag for særskatt som for selskapsskatt, men høyere sats?

- Kunne ha brukt samme skattegrunnlag som for selskapsskatt
  - 22% selskapsskatt reduserer avkastning, f.eks. fra 10% til 7,8%
  - F.eks. 75% selskapsskatt ville redusere fra 10% til 2,5%
  - Problem: Skatten vil også treffe normalavkastning på egenkapital, og prosjekter som ville ha vært lønnsomme under 22% skatt, kan bli ulønnsomme under en (mye) høyere skatteprosent
  - Løses ved å gi et ekstra fradrag i skattegrunnlaget, friinntekt, som er ment å tilsvare normal kapitalavkastning
- Særskatt legges på et mindre skattegrunnlag, men høy sats
- Normalavkastning på egenkapital skattlegges med 22%
- Grunnrente skattlegges med $22\% + 56\% = 78\%$
- Problem 2000 – 2020: Friinntekt treffer ikke nøyaktig
  - Uenighet om den er litt for stor eller litt for liten

Nøytralitet krever fullt tapsfradrag

- Uten tapsfradrag ville selskapene se for seg:
  - Hvis et prosjekt blir lønnsomt, tar staten 78% av nettoverdien
  - Hvis et prosjekt blir ulønnsomt, må vi bære hele tapet selv
  - Med høy usikkerhet vil dette åpenbart svekke viljen til å investere
- Ulikt andre sektorer: Høyere skattesats og høyere usikkerhet
- Fire ordninger sikrer fullt fradrag for tap i dagens system
  - Konsolidering: Tap på ett felt kan trekkes fra overskudd på annet
  - Leterefusjon: Under leting kan selskaper som ikke har inntekter fra andre felt, få refundert skatteverdien av letekostnadene (skatteverdi = kostnad multiplisert med skattesats)
  - Underskuddsframføring med rente: Etter letefasen kan underskudd framføres med rente for fradrag i seinere overskudd
  - Opphørsrefusjon: Når virksomhet opphører, vil eventuelle underskudd som ennå ikke er trukket fra, få refundert skatteverdi

Hvordan måle avvik fra nøytralitet?

(Små avvik fram til 2020, større avvik etter 2020)

- Ønsker å måle hvor mye skattesystemet påvirker beslutninger
- Hvis en investering I fører til en inntekt Y (målt som nåverdi):
  - Uten skatt er dette lønnsomt hvis $Y > I$
  - Marginalskatt på inntekt er $s_Y = 0,78$ (dvs. 78%)
  - Marginal skattereduksjon ved investering er s_I , som kan være større eller mindre enn 0,78
  - Vurdert etter skatt er det lønnsomt hvis $(1 - s_Y)Y > (1 - s_I)I$ eller $Y > \frac{1-s_I}{1-s_Y}I$, og vi ser at brøken foran I avgjør påvirkningen fra skatt
  - Selskapene har hevdet i perioden 2000 – 2020 at friinntekten var for liten, dvs. staten bar for lite av investeringskostnaden gjennom skattereduksjoner, altså s_I var mindre enn 0,78, kanskje 0,74
  - Da blir brøken $\frac{1-s_I}{1-s_Y} = \frac{1-0,74}{1-0,78} \approx 1,18$, og det er ikke nok at $Y > I$
  - Brøk over 1 betyr at skatt hemmer investeringer, og omvendt
  - Brøk lik 1 betyr nøytral skatt

Skattevridning ved investeringsbeslutning; i 2019-systemet og i midlertidig 2020-system

- Andelen staten bærer av en investering gjennom skattesystemet, s_I , skyldes en serie av skattefradrag i seks år
- Må derfor regne ut nåverdi ved å bruke en kalkulasjonsrente
- Dept. bruker 1,95% nominell kalk.rente for dette (Prop 113L 19-20)
- Samme sted antyder dept. at selskapene bruker 10,2%
- Stor forskjell i kalk.rente gir stor forskjell i brøken $\frac{1-s_I}{1-s_Y}$

	2019-systemet		Midl. 2020-system	
Kalk.rente (nominell)	s_I	$\frac{1 - s_I}{1 - s_Y}$	s_I	$\frac{1 - s_I}{1 - s_Y}$
1,95%	0,881	0,542	0,904	0,436
10,2%	0,743	1,167	0,869	0,594

- Udiskutabelt at 2020-systemet kan gjøre investeringer som var ulønnsomme i fravær av skatt, lønnsomme etter skatt

Videre lesning

- Diderik Lund, «[Kraftig subsidiering av norsk petroleum](#),» *Samfunnsøkonomen* nr. 5, november 2020, s. 34–43